

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 459/2022-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených spoločnosťou AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o., Kmeťova 26, Košice, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Klaudia Azariová, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 Co 18/2021 z 1. marca 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 5. mája 2021 (doplnenou 17. mája 2021, pozn.) domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Co 18/2021 z 1. marca 2021 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a domáhajú sa náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj napadnutého uznesenia vyplýva, že predmetom konania bolo nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sa domáhali žalobcovia [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „žalobcovia“) proti sťažovateľom ako žalovaným, aby strpeli prechod pešo a prejazd osobnými a nákladnými motorovými vozidlami cez tam bližšie špecifikované parcely v katastrálnom území [REDACTED] nachádzajúcom sa v okrese [REDACTED]. Predmetný návrh žalobcovia odôvodnili tým, že sú vlastníkami, resp. spoluvlastníkmi príslušných nehnuteľností a výlučný možný prístup k inžinierskym sieťam je len cez nehnuteľnosti sťažovateľov. O podanom návrhu ako prvoinštančný súd rozhodol Okresný súd Košice I

(ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 37 C 19/2020 z 27. júla 2020 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“), ktorým uložil sťažovateľom strpieť užívanie tam bližšie špecifikovaných pozemkov žalobcami, a to ich prechodom pešo a tiež prejazdom osobnými a nákladnými motorovými vozidlami, a to až do právoplatného skončenia konania vo veci samej. V prevyšujúcej časti návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol, žalobcom uložil, aby do 30 dní od doručenia tohto uznesenia podali žalobu o zriadenie vecného bremena, a priznal im voči sťažovateľom nárok na náhradu trov konania v plnej výške.

3. Proti uzneseniu okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že potvrdil uznesenie okresného súdu vo vyhovujúcich výrokoch a vo výroku o trovách konania, zároveň uložil sťažovateľom povinnosť nahradiť žalobcom trovy odvolacieho konania v celom rozsahu.

4. Krajský súd v napadnutom uznesení potvrdenie uznesenia okresného súdu odôvodnil tým, že žalobcovia osvedčili existenciu právneho vzťahu medzi sporovými stranami a potrebu bezodkladne upraviť pomery strán sporu. Doplnil, že boli naplnené aj ostatné zákonné predpoklady pre nariadenie neodkladného opatrenia vyplývajúce z § 324 a nasl. Civilného sporového poriadku. Uviedol, že žalobcovia osvedčili (svojimi tvrdeniami a listinnými dôkazmi, pozn.) existenciu právneho vzťahu medzi sporovými stranami a potreba neodkladnej úpravy pomerov strán sporu vyplýva z toho, že sťažovatelia bránia žalobcom v užívaní cesty nachádzajúcej sa na ich pozemkoch, teda z ohrozenia práva žalobcov využívať prístupovú cestu vedúcu k ich nehnuteľnosti, ktorá im patrí. Dodal, že ani samotní sťažovatelia pritom nepopreli, že žalobcom bránia v prístupe k ich nehnuteľnosti závorou, a preto je osvedčená aj potreba nariadenia neodkladného opatrenia. K námietkam sťažovateľov, ktorí spochybňovali právo žalobcov vyplývajúce z vecného bremena, uviedol, že tieto v danom štádiu konania nemôžu ovplyvniť rozhodnutie v prospech sťažovateľov. Poukázal na to, že existenciou, resp. zriadením vecného bremena sa bude prvoinštančný súd zaoberať až v konaní o veci samej a až v tomto konaní po vykonaní potrebného dokazovania meritórne rozhodne, či je nárok žalobcov vyplývajúci z vecného bremena opodstatnený.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému uzneseniu namietajú jeho arbitrárnosť, svojvoľnosť a neodôvodnenosť. Argumentujú, že jeho vydaním došlo k porušeniu princípu právnej istoty, že ide o prekvapivé rozhodnutie a o nesprávnu aplikáciu a interpretáciu príslušných zákonných ustanovení. Majú za to, že vo veci konajúce súdy sa nevysporiadali s reálnym skutkovým stavom a s právnou úpravou vzťahujúcou sa na daný prípad. Namietajú, že sa nezaoberali dôkazmi a tvrdeniami, z ktorých vyplývali rozhodujúce skutočnosti v otázke posúdenia potreby a zákonnosti nariadenia neodkladného opatrenia. Z odôvodnenia podľa nich nie je možné vyvodiť, na základe akých skutočností bol urobený záver o splnení podmienok pre nariadenie neodkladného opatrenia. Nie je podľa nich zrejmé, akými úvahami sa súd spravoval a prečo považoval argumentáciu sťažovateľov (ktorí predložili dôkazy, že žalobcovia majú prístup k svojmu rodinnému domu cez svoj vlastný pozemok, že teda neexistuje žiadna potreba úpravy pomerov, pozn.) za bezpredmetnú, resp. že sa s touto argumentáciou vôbec nevysporiadal. Doplnili, že keďže zo strany žalobcov nebola preukázaná potreba úpravy pomerov prostredníctvom nariadenia neodkladného opatrenia, bolo rozhodnuté bez akejkoľvek opory

v zákone a bez dodržania zásady proporcionality. Tvrdia, že boli nepovšimnuté ich argumenty a nebol dodržaný zákon v dôvodoch na nariadenie neodkladného opatrenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorým uložil sťažovateľom strpieť užívanie tam bližšie špecifikovaných pozemkov žalobcami, a to prechodom pešo a tiež prejazdom osobnými a nákladnými motorovými vozidlami. Sťažovatelia namietajú, že napadnuté uznesenie je nedostatočne odôvodnené, arbitrárne a krajský súd sa nevysporiadal s ich argumentom, že žalobcovia majú prístup k svojmu rodinnému domu cez vlastný pozemok.

7. Posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti pristupuje k preskúvaniu ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv neodkladným opatrením, zdržanlivo, vychádzajúc z názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú neodkladné opatrenia, a to nielen preto, že nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (III. ÚS 109/2021).

8. Bez ohľadu na uvedené ústavný súd zdôrazňuje, že aj v konaní o návrhu na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o návrhu na vydanie či zrušenie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým (rovnako ako iné rozhodnutia) zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené (II. ÚS 435/2021).

9. Rovnako však ústavný súd akceptuje určité zníženie nárokov na dostatočnosť zistenia skutkového stavu a obsiahlosť právnej argumentácie pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, čo je odôvodnené potrebou rýchleho rozhodnutia o nich na účely účinnej dočasnej úpravy pomerov. Ústavný súd tak v zásade pripúšťa obsahový prieskum rozhodnutí o neodkladných opatreniach len z hľadiska ich zjavnej protiústavnosti a arbitrárnosti. Pred rozhodnutím súdu o neodkladnom opatrení totiž nie je priestor pre vykonanie dokazovania v rozsahu vyžadovanom v základnom konaní, pričom zároveň nesmú existovať vážnejšie pochybnosti o potrebe tejto úpravy, a preto rozsah dokazovania je zúžený vzhľadom na účel a podstatu neodkladného opatrenia (IV. ÚS 230/2022).

10. Po preskúmaní ústavnou sťažnosťou napadnutého uznesenia krajského súdu dospel ústavný súd k záveru, že napadnuté uznesenie nenesie znaky zjavnej svojvôle či žeby jeho vydaním došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu.

11. Pretože je sťažovateľom odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu dostatočne známe, ústavný súd ho preto na tomto mieste nebude podrobne rozoberať. Avšak s poukazom na už uvedené východiská ústavného prieskumu rozhodnutí o neodkladnom opatrení považuje za nutné poukázať primárne na tú skutočnosť, že krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia jasne argumentoval tým, že neodkladná úprava pomerov strán sporu vyplývala z toho, že sťažovatelia bránili žalobcom v užívaní cesty nachádzajúcej sa na ich pozemkoch, teda z ohrozenia práva žalobcov využívať prístupovú cestu vedúcu k ich nehnuteľnosti, ktorá im patrí. Bolo poukázané tiež na to, že sťažovatelia žalobcom bránili v prístupe k ich nehnuteľnosti závorou, preto bola osvedčená aj potreba nariadenia neodkladného opatrenia. Za podstatné zároveň ústavný súd považuje zdôrazniť (v súvislosti so závermi uvedenými v bode 9 tohto rozhodnutia o akceptácii určitého zníženia nárokov na dostatočnosť zistenia skutkového stavu a obsiahlosť právnej argumentácie, pozn.), že aj samotný krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia jednoznačne poukázal na to, že existenciou, resp. zriadením vecného bremena sa bude prvoinštančný súd zaoberať až v konaní o veci samej a v tomto konaní, po vykonaní potrebného dokazovania, meritórne rozhodne, či je nárok žalobcov opodstatnený. Tiež bolo poukázané na dočasnú úpravu práv medzi sporovými stranami, a to do rozhodnutia vo veci samej. K námietke sťažovateľov, že odvolací súd v napadnutom uznesení nereagoval na nimi predostreté námietky (že žalobcovia majú mať prístup k svojmu rodinnému domu cez svoj vlastný pozemok, pozn.) je nutné poukázať na to (aj keď je pravdou, že krajský súd síce explicitnú odpoveď v tomto smere v odôvodnení neuviedol, pozn.), že v okolnostiach veci s prihliadnutím na charakter rozhodnutia o neodkladnom opatrení, pri ktorého vydávaní sa nevyžadujú „vyčerpávajúce“ zistenie skutkového stavu ani „vyčerpávajúca“ obsiahlosť právnej argumentácie, táto skutočnosť podľa posúdenia ústavného súdu nedosahuje ústavnoprávny rozmer porušenia sťažovateľmi namietaných práv. V tejto súvislosti je nutné zdôrazniť, že krajský súd (ako už bolo uvedené, pozn.) jasne uviedol argumenty, pre ktoré dospel k záveru o nevyhnutnosti bezodkladne, avšak dočasne, upraviť vzťahy medzi sporovými stranami. Zároveň je potrebné opätovne poukázať na to, že uvedené argumenty sťažovatelia mohli použiť aj pri následnom rozhodovaní o žalobe o zriadení vecného bremena, v rámci rozhodovania o ktorej je prvoinštančný súd povinný vykonať potrebné a ucelené dokazovanie vrátane definitívneho vysporiadania sa aj s týmto tvrdením sťažovateľov.

11.1. Pretože sa krajský súd v napadnutom uznesení v plnom rozsahu odvolal aj na odôvodnenie uznesenia okresného súdu, ústavný súd považuje za vhodné aspoň v krátkosti poukázať aj na jeho argumenty, na základe ktorých dospel k záveru o potrebe nariadenia neodkladného opatrenia. Uviedol, že žalobcovia nariadenie neodkladného opatrenia odôvodnili tým, že sú podielovými spoluvlastníkmi predmetnej stavby, ktorú riadne užívajú, avšak sťažovatelia im v jej užívaní bránia tým, že im znemožňujú prechod a prejazd motorovými vozidlami. Dospel k záveru, že neodkladným opatrením nedochádza nad nevyhnutnú mieru k zásahu do vlastníckych práv sťažovateľov, pretože predmetné sporné pozemky sa užívajú na účely cesty a žalobcovia ich môžu využívať len v nevyhnutnom rozsahu. Aj samotný okresný súd pritom zdôraznil, že neodkladné opatrenie má iba dočasný charakter a neprejudikujú sa ním práva a povinnosti sporových strán a ani posúdenie právneho vzťahu medzi nimi a súd v ďalšom konaní môže rozhodnúť aj inak.

11.2. Na tomto mieste zároveň ústavný súd pripomína, že pri posudzovaní otázky, či mohli byť napadnutým uznesením krajského súdu porušené sťažovateľmi namietané práva, teda či označené rozhodnutie nie je zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, je potrebné zohľadniť aj uznesenie okresného súdu (resp. jeho odôvodnenie, pozn.), s ktorým sa krajský súd stotožnil. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej odôvodnenia rozhodnutí prvoinštančného súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane, pretože prvoinštančné a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvoinštančného, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného konania (m. m. I. ÚS 441/2019). V takomto ponímaní tak je možné uzavrieť, že odôvodnenie napadnutého uznesenia (aj vzhľadom na jeho charakter, pozn.) spĺňa základné požiadavky na ústavnoprávne konformné vysporiadanie sa s relevantnými okolnosťami pre danú vec.

12. Podľa posúdenia ústavného súdu tak prijaté závery krajského súdu v napadnutom uznesení vychádzajú z logickej úvahy súladnej so zmyslom a účelom neodkladného opatrenia, opierajúcej sa (v spojitosti s uznesením okresného súdu, pozn.) o primerané odôvodnenie. V plnej miere zodpovedá skutočnosti, že ide o odôvodnenie rozhodnutia predbežnej povahy o neodkladnom opatrení reagujúce na skutočnosti podstatné pre posúdenie splnenia zákonných predpokladov na nariadenie neodkladného opatrenia. Je vecou všeobecných súdov, aby vyhodnotili splnenie zákonných podmienok na nariadenie neodkladného opatrenia, pričom do vyhodnotenia dôvodnosti návrhu jeho nariadenia ústavný súd zásadne nie je oprávnený zasahovať alebo právny názor všeobecného súdu nahrádzať svojím uvážením (m. m. II. ÚS 407/2020).

13. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd uvádza, že rozhodovanie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia v súdnom konaní možno považovať predovšetkým za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Hoci spočiatku Európsky súd pre ľudské práva vylučoval aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na rozhodovanie v otázke neodkladných opatrení (predbežných opatrení), pretože nie sú rozhodnutiami o občianskych právach alebo záväzkoch (rozhodnutie o neprípustnosti z 13. 1. 2000 vo veci APIS, a. s., proti Slovensku, sťažnosť č. 39754/98), jeho neskoršia judikatúra (rozsudok veľkého senátu z 15. 10. 2009 vo veci Micallef proti Malte, sťažnosť č. 17056/06; rozsudok z 13. 1. 2011 vo veci Kübler proti Nemecku, sťažnosť č. 32715/06, bod 48; rozsudok z 12. 1. 2012 vo veci Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s., proti Českej republike, sťažnosť č. 12266/07, body 64 – 71) dokazuje postupný príklon k aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru aj na citované konania (IV. ÚS 230/2022).

14. Ústavný súd na tomto mieste teda opätovne pripomína, že sa nepovažuje za oprávneného zasahovať do rozhodnutí o neodkladných opatreniach v prípadoch, kde neodkladné opatrenia do práv a povinností sporových strán nezasahujú konečným spôsobom, resp. kde s ohľadom na charakter konkrétneho rozhodnutia o neodkladnom opatrení toto nemôže zasiahnuť do základných práv a slobôd sporových strán, keďže nemusí zodpovedať konečnému meritórnemu rozhodnutiu (m. m. I. ÚS 59/2021).

15. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 358/2019). Ani skutočnosť,

že sa sťažovatelia nestotožňujú s právnym názorom krajského súdu, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. Za protiústavné je možné považovať len rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (m. m. III. ÚS 109/2021). K uvedenému záveru však ústavný súd v danej veci nedospel.

16. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

17. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 24. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu